

ת"ר מצות נר חנוכה

תשל"ח

Tanu Rabbanan Mitzvas Ner Chanukah

5738

Simply
CHASSIDUS

www.simplychassidus.com

About These Shiurim

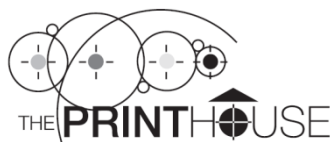
This series of *ma'amarim* is prepared for a special Chassidus program at Congregation B'nei Ruven in Chicago. As a resolution on Simchas Torah, Rabbi Boruch Hertz introduced the "One *Ma'amar* a Month" program for both men and women, which was enthusiastically joined by many members of the community. A new *ma'amar* is prepared each month to enable people of all skill levels to participate in this program.

The shiurim are divided into three sections, each of which can be learned in approximately one hour. By learning one section per week, usually on Shabbos morning, participants can finish one *ma'amar* per month, with time to review the *ma'amar* on Shabbos Mevarchim.

Simply Chassidus is translated by Simcha Kanter.

Reviewed with Rabbi Fischel Oster in the *zechus* of *refuah shleima* for ר' ארי' יהודה בן שרה רבקה.

Made possible by



538 Johnson Avenue | Brooklyn, NY 11237
t 718.628.6700 f 718.628.6900 e jobs@tphny.com w tphny.com

The *ma'amar* "Tanu Rabbanan Mitzvas Ner Chanukah 5738" from Sefer Hamamorim Melukat Vol. 2 is copyrighted by Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch, and is reprinted here with permission.

Also Available Online

L'Cho Omar Libi 5720



V'Haya Eikev Tishma'un 5727



Gadol Yiyeh Kavod HaBayis 5722



HaSam Nafsheinu B'Chaim 5718



V'Atah Tetzaveh 5741



Gal Einai 5737



Ki Yishalcha Bincha 5738



Matzah Zu 5749



Omar Rabbi Oshia 5739



Al Kein Karu LaYamim Ha'eleh Purim 5713



Basi L'Gani 5734



Basi L'Gani 5714

Sign up online to receive weekly translations as they are released.

www.simplychassidus.com

Section One

The Rebbe said this *ma'amar* on *motzoai Shabbos parshas Mikeitz* during Chanukah 5738 (1978) which is based on a Gemara from *mesechta Shabbos* (21b) that discusses the mitzvah of lighting the Chanukah menorah.

תנו רבנן מצות נר חנוכה כו' בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך, טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דב"ה דמעלין בקודש כו'.¹

The Gemara discusses the various levels at which the mitzvah of lighting Chanukah candles can be performed:

1. The minimum requirement is that each household lights one candle each night.
2. Those who want to beautify the mitzvah can light one candle each night for each person in the household.
3. Those who want to do the mitzvah in the ultimate way should light the number of candles which corresponds to the current night of Chanukah.

The Gemara lists two opinions regarding how we determine the number of candles that need to be lit each night:

1. Bais Shammai says that one should light eight candles the first night, seven the second, and so forth. The basis for this opinion is that the Chanukah candles correspond to the seventy bulls that are sacrificed on Sukkos, which decrease in number each day. Thirteen are sacrificed the first day, then twelve the second, and so forth, for a total of seventy bulls in seven days.

2. Bais Hillel says that one should light one candle the first night, two the second night, and so forth. The basis for this opinion is the principle of *ma'alin ba'kodesh*; we always increase in matters of holiness rather than decreasing.

וידוע דיוק כ"ק אדמו"ר הזקן², מה ענין נר חנוכה לפרי החג. ובפרט לפי מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ³, שגם ב"ה לא פליגי רק משום דמעלין בקודש.

In Torah Ohr, the Alter Rebbe asks the obvious question; what do the bulls of Sukkos have to do with Chanukah candles? Since Bais Shammai uses them as the basis for a pattern that should be followed with Chanukah candles, there must be a connection between the two.

According to the Tzemach Tzedek, Bais Hillel would also **agree** with Bais Shammai that the Chanukah candles should be patterned after the bulls of Sukkos, but is of the opinion that the principle of *ma'alin ba'kodesh* overrides this similarity. We see from here that there is unanimous agreement that it makes sense to pattern the Chanukah candles after the bulls of Sukkos.

Question One:

What is the connection between the Chanukah candles and the bulls of Sukkos?

ומה שמבואר בכ"מ⁴ שהשייכות דחנוכה לסוכות היא ששניהם הם שמונה ימים, דמספר שמונה מורה על בחינה שלמעלה מהשתלשלות⁵, הרי זה גופא צריך ביאור, מהו הקשר דסוכות וחנוכה לבחינה שלמעלה מהשתלשלות, שמצד זה הם שמונה ימים.

Various sources in Chassidus explain that the connection between Chanukah and Sukkos is the fact that they both transcend the natural order of creation, which is why they are both eight days long. The

number seven represents the natural order of creation, as seen in the cycle of the seven-day week. Eight, however, represents something that is beyond the natural order of creation.

This, however, does not fully answer our initial question:

Question Two:

What does it mean that Sukkos and Chanukah are "higher than the order of creation," which therefore causes them to be eight days long?

וגם, הרי זה שתיקנו נרות חנוכה הוא מפני הנס שהי' בנרות המקדש, ומכיון שבמקדש היו ז' נרות, מדוע בחנוכה יש שמונה נרות (וימים).⁶

Until this point, we have explained that Chanukah is "patterned" after the holiday of Sukkos, both in the overall length of the holiday and in terms of how many candles to light each night.

However, the entire holiday of Chanukah is based on the miracle that happened to the menorah in the Bais HaMikdash, and it would seemingly make more sense to follow that pattern for Chanukah.

Since the menorah in the Bais HaMikdash had **seven** branches, we should light **seven** candles on Chanukah. Additionally, because there was enough oil for one day, and the oil **miraculously** burned for seven **more** days, Chanukah should be **seven** days long to celebrate the seven days of miraculous burning.

Question Three:

If the holiday of Chanukah celebrates the miracle of the menorah in the Bais HaMikdash, why does it follow a pattern of "eight" rather than the pattern of "seven" – the number of branches on the menorah in the Bais HaMikdash (and the number of days that the miracle lasted)?

The Rebbe now returns to the connection between Chanukah and Sukkos:

וגם צריך להבין מה שהפערגלייך (ההשוואה) דנרות חנוכה הוא (לא לחג הסוכות בכלל, אלא) לפרי החג דוקא, דלכאורה, הרי נרות חנוכה שייכים להמנורה (נרות חנוכה הם מפני הנס שהי' בנרות המנורה), ופרי החג הקריבו (ככל הקרבנות) על גבי המזבח, והרי מנורה ומזבח הם שני כלים שונים⁷ [ובפרט לפי המבואר בקבלה ובחסידות⁸], ונרות וקרבנות עבודות שונות, ועד ששלך (נרות) גדולה משלהם (קרבנות) כו' אינן בטלין לעולם⁹.

Even if we are able to explain the general connection between Chanukah and Sukkos (question two), it seems strange that the Chanukah menorah should specifically be connected to the **bulls** of Sukkos:

- The Chanukah menorah is connected to the **menorah** in the Bais HaMikdash.
- The bulls on Sukkos are sacrificed on the **mizbey'ach** (altar) in the Bais HaMikdash.

These two vessels in the Bais HaMikdash are different vessels in different locations (inside the *heichal* vs. outside) with different spiritual significance (the menorah represents *chessed* while the *mizbey'ach* represents *malchus*). It even says that the lights of the menorah are superior to the sacrifices on the *mizbey'ach*, as the sacrifices were stopped when the Bais HaMikdash was destroyed, but the menorah lives on through the mitzvah of the Chanukah menorah.

Question Four:

Even if we can explain the connection between Chanukah and Sukkos, why is the Chanukah menorah connected to the bulls brought on the *mizbey'ach* if they represent two completely different concepts, especially if the menorah is **greater** than the *mizbey'ach*?

וגם צריך להבין מה שמצותה (של נ"ח) היא משתשקע החמה¹, דידוע הדיוק בזה¹⁰, דנרות המקדש הדליקו מפלג המנחה, שעה ורביע קודם השקיעה¹¹, וכיון שנרות חנוכה הם (כנ"ל) מפני הנס שהי' בנרות המקדש [ובפרט שכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון¹²], הי' ראוי לכאורה שתהי' זמן הדלקתם כנרות המקדש, ולמה מצותה היא דוקא משתשקע החמה.

If the Chanukah lights are to remember the miracle that occurred with the menorah in the Bais HaMikdash, it would be appropriate for each aspect of the Chanukah menorah to be patterned after the way that the menorah was lit in the Bais HaMikdash. (In general, all rabbinic mitzvos are patterned after Torah-based mitzvos.)

The menorah in the Bais HaMikdash was lit from the time of *plag ha'mincha* (one and one-quarter hours **before** sundown). However, the Chanukah menorah is specifically lit **after** sundown.

Question Five:

Why is the Chanukah menorah lit **after** sundown if the menorah in the Bais HaMikdash is lit **before** sundown?

In summary, since the Chanukah menorah is lit to commemorate the miracle that happened with the menorah in the Bais HaMikdash, we would expect the Chanukah menorah to be patterned after the menorah in the Bais HaMikdash; it should be lit before sundown and have seven branches (and seven days).

However, we see that the Chanukah menorah deviates from this pattern because it is "higher than the natural order of creation," which is connected to the number eight. This gives it a strong similarity to Sukkos (specifically the bulls of Sukkos), which is also "higher than the natural order of creation," and causes it to have a different number of branches and time of lighting.

The *ma'amar* will explain how the Chanukah menorah is "higher than the natural order of creation" and why this results in the practical details of the Chanukah menorah being different from the menorah in the Bais HaMikdash.

The Rebbe begins to answer these questions by explaining the **goal** of the Chanukah menorah:

(ב) **ונקודת** הביאור בזה¹³, דענינם של נרות חנוכה הוא להאיר את החושך.

The reason that the Chanukah menorah is different than the menorah in the Bais HaMikdash is because the **goal** of the Chanukah menorah is to "light up the darkness."

How do we see the concept of "lighting up the darkness" in the story of Chanukah?

דהנה הנס דחנוכה ה' לאחרי שנכנסו היונים להיכל וטימאו כל השמנים שבהיכל, שהתגברות החושך (דהיונים¹⁴) היתה עד כדי כך, דלא רק שנכנסו להיכל וטימאוהו, אלא שטמאו גם את כל השמנים שבהיכל.

One of the ways in which the Greeks persecuted the Jews was by entering the *heichal* (the main building within the Bais HaMikdash) and attempting to disqualify all the oil in the *heichal* from its ritually pure status.

Since holiness is referred to as "light" (light always has a revealed connection to its source), and the Greeks are opposing "light" (holiness), the Greeks are therefore referred to as "darkness" – just like darkness is the opposition to light.

The Greeks brought so much "darkness" (opposition to holiness) that not only did they defile the *heichal* itself; they even defiled the **pure oil** in the *heichal*.

What is it about the pure oil that is even more significant than the *heichal* itself?

דשמן הוא בחינת קודש (כמ"ש¹⁵ שמן משחת קודש¹⁶), קודש מלה בגרמי¹⁷ (בדוגמת השמן שצף¹⁸ על גבי כל המשקין ואינו מתערב עמהם)¹⁹. דמזה מובן, שזה שטימאו את כל השמנים שבהיכל, נוגע (בפרט זה) עוד יותר מזה שטימאו את ההיכל, אף שקדושת ההיכל היא דרגא נעלית בעשר קדושות²⁰. וכדמוכח גם מזה שגם לאחרי שבאו בניך כו' וטיהרו את מקדשך²¹, הנה בכדי שיוכלו להדליק את המנורה הוצרכו לנס דוקא, מתחיל מהנס²² שמצאו פך אחד שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול²³, אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות, שלגבי אור זה גם²⁴ חושך לא יחשיך, ואדרבא אור זה מאיר את החושך שגם החושך יאיר, והוי²⁵ (בתוס' וא"ו) יגי' חשכ²⁶.

Oil represents *kodesh* (the ultimate level of holiness). The word *kodesh* is a noun that refers to **holiness itself**. This ultimate holiness can be seen in the physical property of oil; just like oil floats on top of other liquids, something with the ultimate holiness is **higher** than all other levels. Because oil represents this **ultimate** level of holiness, the Greeks specifically defiled the pure oil even though they had already entered and defiled the *heichal* itself, which represents a lower level of holiness.

Just like we can see how pure oil is higher than the holiness of the *heichal* through the process of **defiling** the Bais HaMikdash, we also see the same thing in the process of **purifying** the Bais HaMikdash. After the Jews won the war against the Greeks and purified the *heichal*, they **still** needed a miracle in order to light the menorah in purity. Since the holiness of the oil was even higher than the holiness of the *heichal*, there was still another step required. In other words, the "darkness" that affected the menorah was even stronger than the "darkness" that affected the *heichal*, and an even higher "light" (a miracle) was necessary to combat this "darkness."

The single jar of oil which had the seal of the *Kohen Gadol* (High Priest) represents the level of *Ohr Ein Sof* – the infinite revelation of Hashem which is beyond the constraints of the natural world. Since the struggle of darkness vs. light is part of the natural world, darkness is only able to impact a light that is within the limits of creation. However, the revelation of *Ohr Ein Sof* is not only able to prevent darkness – it is able to make the darkness itself shine.

[**Editor's note:** The Rebbe will explain the practical meaning of "darkness," the significance of oil, and what it means to "make the darkness shine" in the following sections.]

Understanding that the **goal** of Chanukah is to "light up the darkness" provides the basis for the answer to several of the questions from the beginning of the *ma'amar*:

וזהו שנ"ח מצותה משתקע החמה דוקא, כי ענין נרות חנוכה הוא להאיר את החושך. וזהו גם מה שנרות חנוכה הם שמונה דוקא (וכן יומי דחנוכה תמניא אינון²⁷), שמספר שמונה מורה (כנ"ל ס"א) על בחינה שלמעלה מהשתלשלות, שמצד בחינה זו דוקא אפשר להאיר גם את החושך²⁸.

The reason that the Chanukah menorah is lit **after** sundown (after it's dark outside) is because the goal of the Chanukah menorah is to "light up the darkness." (Question Five)

This also explains why Chanukah follows the pattern of "eight" both in branches of the menorah and number of days; eight represents a revelation of G-dliness that is beyond the natural order of creation, which is needed in order to make the "darkness shine." (Question Three)

The Rebbe now begins to explain the practical meaning of the concepts mentioned in the previous section:

ג) **וביאור** הענין בעבודת האדם יובן בהקדים המבואר בדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁹, דזה שהיונים טימאו את השמנים שבהיכל הוא מפני שכל מלחמתם היתה מלחמה רוחנית, שלא רצו לפגוע בגופם של ישראל³⁰ אלא עיקר רצונם הי' להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

Why did the Greeks specifically target the pure oil in the *heichal*? The Friediker Rebbe explains that the Greeks didn't have a problem with the physical Jew; they had a problem with Judaism – Torah and mitzvos. The "purity" of the oil only had **religious** significance, which was the target of the Greeks' attack.

However, the Greeks weren't **entirely** opposed to Judaism:

וגם בזה גופא (בזה שלחמו נגד התומ"צ), עיקר מלחמתם היתה נגד הרוחניות (והאלקות³¹) דתומ"צ³². דזהו להשכיחם תורתך (תורתך דוקא), שגם להיונים לא הי' איכפת (כ"כ) שישראל ילמדו תורה, אלא שרצו שלימוד התורה יהי' רק מצד השכל שבתורה, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים³³, וכל עיקר מלחמתם היתה שביקשו להשכיחם תורתך, להשכיח ח"ו את ישראל שהתורה היא תורת הוי'.

The Greeks didn't mind the **intellectual** study of Torah; they recognized the wisdom that the Torah contained, and the Greeks had strong cultural values for wisdom and intellect. However, they didn't want it to be studied in a way that it was **Hashem's** Torah and the concepts in it were **holy**.

This is why we say in *davening* that the Greeks wanted to "make them forget **Your** Torah." They didn't mind learning Torah as an intellectual pursuit; they had a problem with the **holiness** in the Torah.

The same was true for mitzvos:

ועד"ז במצוות, שמלחמת היונים היתה נגד האלקות שבמצוות, מה שהמצוות הם רצונו ית' דזהו להעבירם מחוקי רצונך (חוקי דוקא ורצונך דוקא),

The Greeks valued culture and tradition, so they didn't mind "bagels and lox" Judaism; as long as it was cultural and traditional, the main focus of the mitzvos was based on **human culture** rather than on a **Divine commandment**.

This is why we say in *davening* that the Greeks wanted to "make them turn away from **Your chukim** (laws)." We specifically use the word *chukim* because *chukim* are mitzvos that have no logical reason, like keeping kosher or the laws of ritual purity. The Greeks saw no place for laws such as these in a cultured society where intellect was held in the highest regard.

However, there are two ways to explain the fact that the Greeks wanted to "make them turn away from Your *chukim* (laws):"

דשני פירושים בזה. שעל המצוות דעדות ומשפטים, להיותם מצוות שכליות, הסכימו גם היונים, וכל מלחמתם היתה כנגד המצוות דחוקים, מכיון שאופן קיומם הוא רק מפני שהם רצון הוי'. ופירוש ב' (בעומק יותר), דזה מה שביקשו להעבירם מחוקי רצונך הוא בכל המצוות, גם בהמצוות דעדות ומשפטים.³⁴

We could explain that the Greeks had no problem with *mishpatim* (logical mitzvos, like honoring your parents or the prohibition against stealing) or *eidus* (mitzvos that commemorate a certain event, like eating matzah on Pesach), because these have either logical or cultural significance. However, they were trying to stop the Jews from keeping *chukim* (mitzvos without a logical reason such as keeping kosher) because they were only based on a Divine commandment.

However, on a deeper level the Greeks had a problem with how the Jews approach doing **any** mitzvah in the Torah.

In the next section, the *ma'amar* will explain **why** the Greeks opposed the performance of any mitzvah, why they specifically targeted the **pure oil** in the *heichal*, and how the Jews fought against this level of "darkness."

Section Two

So far in the *ma'amar*, we've covered the following points:

The Gemara states that we use the bulls of Sukkos, which decrease in number each day, as a basis for the number of Chanukah candles lit each night of Chanukah. This association seems odd; what do the bulls of Sukkos have to do with the Chanukah candles?

Since the mitzvah of lighting the Chanukah menorah is to commemorate the miracle that happened to the menorah in the Bais HaMikdash, it would seem appropriate to pattern the Chanukah menorah after the menorah in the Bais HaMikdash. However, we see that the Chanukah menorah deviates from the menorah in the Bais HaMikdash in both the number of candles (eight vs. seven) and the time of lighting (after sunset vs. one and one-quarter hours before sunset).

From these deviations, in addition to the comparison to the bulls of Sukkos, we see that there is something about Chanukah that makes it unique and different from the menorah in the Bais HaMikdash. In order to understand **why** it is different, the *ma'amar* first explained the **problem** created by the Greeks and how the **goal** of the menorah was to solve that problem.

The Greeks didn't mind cultural or "traditional" Judaism; they opposed the **holiness** of Judaism because holiness is beyond logic. Since holiness is referred to as "light," and the Greeks fought against holiness, the Greeks are referred to as "darkness." The Greeks specifically targeted the **oil** in the *heichal* (the main building in the Bais HaMikdash) because oil represents holiness; just like oil floats on top of all other liquids, holiness remains "higher" than everything mundane.

In order to combat this "darkness," the miracle of the menorah reached beyond the limits of nature where the struggle of light vs.

darkness does not exist. At this level of holiness, even the **darkness itself** is able to shine.

Because the number eight represents something that is **beyond** the natural order of creation (one more than the seven-day week), Chanukah follows the pattern of "eight." It is therefore able to "light up the darkness," and is specifically lit **after** the sun sets. [Later, the *ma'amar* will explain how this theme is connected to (the bulls of) Sukkos.]

Based on the above, we could understand that the Greeks were specifically opposed to **illogical** mitzvos that couldn't be attributed to human logic or cultural identity, such as keeping kosher or the laws of ritual purity. In truth, however, they were opposed to the Jewish approach to doing **any** mitzvah in the Torah.

The following section explains why.

ד) **ויובן** זה ע"פ הידוע³⁵, שגם המצוות דעדות ומשפטים צריך לקיים (בעיקר) מפני שהם רצון ה', כמו החוקים. וענין זה (שגם המצוות שיש עליהם טעם צריך לקיים מפני שהם רצון ה') הוא לא רק מצד האדם המקיים, שקיום המצוות שלו צריך להיות בדרך עבודת עבד³⁶, שזהו דוקא כשמקיים את המצוות (לא מצד הטעם והשכל, כי אם) מצד ציווי האדון³⁷, אלא גם מצד המצוות, כי כל המצוות (גם המצוות שיש עליהם טעם) הם רצונו ית', רצון שלמעלה מהטעם³⁸, ורק שכך גזר הקב"ה שהרצון דמצוות אלו יתלבש גם בטעם³⁹.

Previously, we understood that we fulfill *mishpatim* and *eidus* (logical and cultural mitzvos) because they make sense, and we fulfill *chukim* (illogical mitzvos) **despite the fact** that they don't make sense - we just do them because Hashem said so.

In truth, the main reason we do **all** the mitzvos – **even the logical ones** – is just because Hashem said so. One reason for this is because we need to serve Hashem out of simple obedience like a slave serves his master. A slave doesn't obey his master because he understands **why** the master wants what he wants – he obeys him because he is the master!

However, there is a more fundamental reason why we do **all** the mitzvos just because Hashem said so. The mitzvos are the **will** of Hashem – they are the 613 things He **wants** us to do. These "wants" are not based on logic; it just happens to be that Hashem decided that some of His "wants" will **also** be expressed in a logical way, and some won't. Therefore, even the ones that have logical reasons are still fundamentally "wants."

Based on this, it would seem that we are able to **completely** grasp a mitzvah's ultimate reason when the Torah provides a logical reason. True, Hashem "wants" the mitzvah regardless of the logical reason, but since it became expressed in logic, the reason becomes accessible to us.

However, this is not the case:

ולא עוד, אלא שגם טעמי המצוות (כמו שהם לאמיתתם) הם למעלה מההבנה דשכל אנושי, דאמיתית טעמי המצוות הוא כמו שהם בחכמתו ית', ומכיון שגם חכמתו ית' היא אין סוף (ובפרט שהוא ית' וחכמתו אחד⁴⁰), הרי אין שייך ששכל מוגבל דהנבראים יוכל להשיג אמיתית הטעם דהמצוות, וכמ"ש באגה"ק⁴¹ שטעמי מצוות לא נתגלו והם למעלה מהשכל וההבנה, וגם באיזהו מקומן שנתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו לכאורה, הנה טעם זה המובן לנו אינו תכלית הטעם כו'.

When the Torah provides a reason for **why** we do the mitzvah, it doesn't mean that it's the **ultimate** reason why we do the mitzvah. Fundamentally, the ultimate reason for a mitzvah exists in the infinite

wisdom of Hashem, and it's impossible for a limited being to grasp His infinite wisdom. The fact that Hashem makes one of the reasons accessible to our limited intellect is only because He wanted us to have a logical reason **in addition to** the fundamental reason that is beyond our comprehension.

The fact that the reasons that we understand are not the ultimate reason for the mitzvos can be deduced from logic itself:

וענין זה (שהטעם המובן לנו אינו תכלית הטעם) מובן גם בשכל אנושי. שהרי גם שכל אנושי מבין בפשטות, ששכל מוגבל אין ביכלתו להשיג חכמתו ית' הבלתי מוגבלת. ואדרבא, זה שבאיזהו מקומן נתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו הוא פלא גדול, והוא רק חסד ה' שגם שכל האדם יהי' לו איזו השגה בזה. וגם לאחרי שבחסד ה' נתגלה ונתפרש טעם המובן לנו, הרי ידוע⁴² שהטעם הוא רק על כללות המצוה ולא על הפרטים. שמכל זה מובן, שגם המצוות דעדות ומשפטים הם (כמו) חוקים לגבינו (מכיון שגם טעמי המצוות שמצד חכמתו ית' הם למעלה משכל הנבראים), ויתירה מזו שהם רצונך (רצונו ית' שלמעלה גם מחכמתו ית').

If we accept the fact that the mitzvos are the will of Hashem and the Torah is the wisdom of Hashem, then just like He is infinite, His will and wisdom are also infinite. Since we are finite beings, it's logical that a finite being cannot grasp infinite wisdom, and the only reason why some mitzvos make sense to us is because Hashem was kind enough to enable us to relate to some of His mitzvos on an intellectual level as well.

We can even see this within the details of the mitzvah itself; even though Hashem told us to wear *tzitzis* in order to see, remember, and perform the mitzvos, this doesn't necessitate having one bluish string which can only be dyed with the blood of a specific sea-creature (the *chilazon*). The reasons that we are aware of only explain the **general mitzvah**, but not the **details**.

From all these points, we see clearly that all mitzvos – even the logical ones – are fundamentally *chukim* (illogical) from our perspective. Not only are they Hashem's infinite wisdom – they're Hashem's **will** which is even higher than His wisdom!

We see from here that the Jewish approach to **all** mitzvos is to perform them based on the G-dliness of the mitzvah, not the logic of the mitzvah. This is why the Greeks had a problem with our approach:

וזהו דמה שהיונים ביקשו להעבירם מחוקי רצונך הוא גם בהמצוות דעדות ומשפטים⁴³, כי היונים ביקשו לעקור ח"ו מישראל את ההרגש האלקי שבמצוות, שכל המצוות הם חכמתו ית' שלמעלה משכל אנושי (להעבירם מחוקי), וביקשו לעקור ח"ו את ההרגש שהמצוות הם רצונו ית' (רצונך).

In the Greek approach, **human intellect** comes first. Therefore, even though they could not tolerate an illogical approach to mitzvos, they would be able to tolerate a logical and cultural approach to mitzvos based on human intellect and culture. Since the human being comes first, religion is acceptable as long as it fits into the human framework of logic and culture.

However, the Jews take the opposite approach; **Hashem's will** (as expressed through Torah and mitzvos) comes first, and we appreciate the fact that He graciously enabled us to apply our human intellect to certain aspects of the Torah as part of serving Him. Since Hashem's will comes first, the use of intellect is only acceptable when its inherent limits are recognized.

Because the Jews put Hashem first, before human intellect, the Greeks were unable to tolerate this approach – which is why their strategy was to defile all the "oil" in the "*heichal*":

ה) **ובזה** יובן לשון הגמרא כשנכנסו יונים להיכל טימאו כל השמנים שבהיכל, דמשמעות הלשון הוא⁴⁴, שכשנכנסו להיכל הנה השתדלו ונתאמצו לטמא את השמנים (בכדי לנצח ח"ו את ישראל), כי היכל הוא בינה ושמן הוא חכמה שלמעלה מהשכל דבינה⁴⁵ (כנ"ל ס"ב ששמן הוא בחינת קודש), ולכן טימאו כל השמנים שבהיכל דבינה, בכדי להפיק ח"ו את מזימתם להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, אלא שלימוד התורה וקיום המצוות יהיו רק מצד השכל.

The Gemara says that, "when the Greeks entered the *heichal* they defiled all the oil in the *heichal*." This implies that even though they had already entered the holiest building in the Bais HaMikdash, they **specifically targeted** the oil in order to carry out their plan.

Chassidus explains that the *heichal* represents *binah*, logical understanding. The oil in the *heichal* represents *chochmah*, the ability of intellect to accept something beyond itself, such as the fact that logical understanding itself should accept that Hashem is beyond logic. The Torah's system of logic is based on our **faith** that Hashem's Torah is true; even the **logical** rules for interpreting the Torah are based on the fact that **Hashem told us** that we should use those rules to interpret it.

The Greeks wanted to remove the influence of the "oil" (pure faith in Hashem) from our "*heichal*" (intellectual understanding). This is why the Greeks were in favor of philosophy; philosophy starts with human reason at its core and proceeds to explain the world from that angle. Torah, on the other hand, starts with super rational G-dliness (oil) at the core, and directs human intellect (the *heichal*) accordingly. Therefore, the Greeks entered the *heichal* and specifically targeted the oil in order to carry out their plan.

Because the Greeks managed to defile almost all the pure oil (the super rational foundation) in the *heichal* (the intellectual approach of

the Jews), the Jews needed to find an appropriate strategy to reverse this problem:

(ו) **והנה** בכדי לנצח מלחמה זו, אין מספיקה העבודה שע"פ טעם ודעת, ואפילו לא העבודה שלמעלה מטעם ודעת הקשורה עם טו"ד (העבודה שמצד בח' מקיף דח⁴⁶, מקיף הקרוב), מכיון שטימאו גם את כל השמנים שבהיכל, היינו גם הענינים דקדושה שלמעלה מטו"ד אלה הקשורים עם טו"ד. ונצחון המלחמה הוא ע"י העבודה דמס"נ דוקא, דענין המס"נ היא העמידה בתוקף נגד כל המונעים ומעכבים, תוקף עצמי שלמעלה מהשכל לגמרי, וכמו המס"נ על קדה"ש שאינה מצד איזו סברא שכלית, כי אם, שאי אפשר כלל להיות באופן אחר⁴⁷.

Because the Greeks had managed to affect the Jews' intellectual approach to Torah and mitzvos ("defiled all the oil in the *heichal*"), the Jews were not able to fight back with their intellect, or even with an aspect of holiness that can be justified by the intellect (which corresponds to the level of the soul called *chaya*). Since their intellect was not a sufficient weapon, they needed to reach deeper inside themselves and respond with something that had no connection to logic whatsoever.

This is why the Jews responded with pure self-sacrifice – a commitment to Judaism that isn't based on the **knowledge** that Judaism is right; it is based on the feeling that it is impossible for a Jew to live in any other way.

Where does this feeling come from?

וזה בא מצד ההתקשרות דעצם הנשמה, בחינת יחידה, דענין התקשרות עצמית הוא שא"א כלל להיות באופן אחר ח"ו⁴⁸. ומכיון שבבחינת היחידה אין שייך שום פגם וטומאה ח"ו (בדוגמת הפך אחד של שמן שהי' חתום בחותמו של כהן גדול, שאין החיצונים יכולים ליגע שם⁴⁹), הנה ע"י העבודה דמס"נ שמצד היחידה, עי"ז דוקא מנצחים את המלחמה.

The feeling inside a Jew that it is impossible to accept a life based on anything other than Judaism comes from the essence of his soul, known as the *yechida*. The *yechida* is compared to the "single jar of oil which was sealed with the stamp of the Kohen Gadol;" just like the Greeks could defile most of the oil in the *heichal* but weren't able to define that jar of oil, the Greeks were able to affect the Jews' **intellect** (and even their faith that can be rationalized by intellect), but weren't able to affect the **essence of their souls**. In order to fight back against the Greeks, the Jews would need to tap into their *yechida*.

We can see this approach of total self-sacrifice in the physical war that the Jews fought against the Greeks:

וכמו שהי' במלחמת היונים כפשוטה, דע"י המס"נ של מתתיהו ובניו, דאף שהיו חלשים ומעטים מ"מ עמדו במס"נ להלחם נגד גבורים ורבים, ועי"ז עוררו ופעלו גם באנשי דורם למסור נפשם על קדה"ש שלא לעבור על הדת בשום אופן, הנה עי"ז נצחו את המלחמה⁵⁰.

Despite the fact that Matisyahu and his sons were weaker and outnumbered by the Greeks, they fought against them anyway. Entering into such a battle defied reason, but through this act of super rational commitment they were able to inspire the rest of the Jews to stand strong in their faith even though their intellect may have decided otherwise. It was this super rational commitment that saved the Jews from the influence of the Greeks and brought forth the miracle that enabled them to defeat them in the war as well.

Now that we understand the problem that the Greeks created and how the miracle of Chanukah was able to solve that problem, the next section will answer the five questions that we asked at the beginning of the *ma'amar*:

1. What is the connection between the Chanukah menorah and the bulls of Sukkos?
2. What does it mean that both Sukkos and Chanukah are "higher than the natural order of creation?"
3. If the Chanukah menorah commemorates the miracle that happened to the menorah in the Bais HaMikdash, why doesn't it have seven branches like the menorah in the Bais HaMikdash?
4. Even if we can explain the connection between Chanukah and Sukkos, why is the Chanukah **menorah** connected to the bulls brought on the *mizbey'ach* if they represent two completely different concepts, especially if the menorah is **greater** than the *mizbey'ach* (as explained in section one)?
5. Why is the Chanukah menorah lit **after** sundown if the menorah in the Bais HaMikdash was lit **before** sundown?

Section Three

In the previous sections, we explained that the Greeks could not accept the Jewish approach to learning Torah and doing mitzvos. While the Greeks based their society on human culture and intellect, the Jews perform **all** mitzvos – even logical ones – because they are the will of Hashem. Jews realize that the only reason that we understand **any aspect** of **any** mitzvah is because Hashem, in His great kindness, expresses a certain aspect of that mitzvah in a way we can relate to with our human mind.

In their effort to fight the Jewish way of thinking, the Greeks “entered the *heichal*” and “defiled all the oil in the *heichal*.” We learned that the *heichal* refers to *binah*, and the “oil in the *heichal*” refers to *chochmah*. This means that the Greeks were able to affect the Jews’ ability to logically justify (*binah*) a super-rational commitment to holiness (*chochmah*).

Because the Jews’ intellect was impacted in this way, they were not able to fight back against the Greeks on a logical level – or even with an intellectually-justifiable level of holiness. The only option that the Jews had was to completely bypass their intellect and show their commitment to Hashem with complete self-sacrifice which has no relationship to intellect. This level of self-sacrifice comes from the *yechidah* – the essence of the soul.

First, this commitment expressed itself when the small and weak Jewish army decided to fight the enormous and mighty Greek army. They didn’t have a plan for winning; they simply felt that losing was not an option. When the rest of the Jews saw this commitment, they were also inspired to stand strong against all their spiritual challenges, connecting to the feeling deep inside them that it was impossible to live their lives in any other way.

This commitment to Judaism brought forth the miracle that allowed them to win the war and take back the Bais HaMikdash. However,

even after they purified the *heichal*, they didn't have any pure oil to light the menorah – they had not yet removed the impact that the Greeks had on their intellect. When they searched and found one jar of oil which was sealed with the seal of the *Kohen Gadol*, which represents the *yechidah*, the essence of the soul, and the ability for self-sacrifice, they were able to overcome the impact that the Greeks had on their intellect and were able to light the menorah in a miraculous way.

As the *ma'amar* will now explain, this victory reversed the damage that the Greeks had caused and led to a complete victory for the Jews.

(ז) **והנה** נצחון המלחמה שנעשה ע"י העבודה דמס"נ הוא נצחון בשלימות. דנוסף על זה שהעבודה דמס"נ, להיותה באה מצד העצם, היא חודרת בכל כחות הנפש עד לכח המעשה, שבכל עניניו ניכר אָז דאָס טוט אַ מס"נ-איד, וע"ד מ"ש באברהם⁵¹ עקב אשר שמע אברהם בקולי, שע"י המס"נ שלו פעל דגם העקב שלו שמע (האָט דערהערט) ציווי הקב"ה⁵², הנה עוד זאת, שלגבי בחינת יחידה אין שייך שום מנגד. דבעבודה ע"פ טו"ד, ואפילו בעבודה שלמעלה מטו"ד הקשורה עם טו"ד, שייך שיהי' מנגד. משא"כ כשמעורר ומגלה בחינת היחידה שלו, אין שייך שיהי' מנגד⁵³. ולא עוד, אלא שבהתגלות בחינת יחידה שבנפש, הרי זה פועל גם על נה"ב, שעצם החומריות דנה"ב מתהפך מן הקצה אל הקצה⁵⁴.

Winning the war against the Greeks with self-sacrifice was a complete and total spiritual victory. Within an individual, this complete victory of the revelation of the *yechidah* can be seen in three ways:

1. Since self-sacrifice comes from the essence of the soul, and the essence of the soul is the essence of **every aspect** of the person, the act of complete self-sacrifice impacts every aspect of the person's being. When someone has revealed this deep level of commitment, it's apparent in everything they do, even the smallest action. We see an example of this with Avraham

"עקב אשר שמע אברהם בקולי", the *possuk* says, (because (עקב) Avraham listened to My voice). Another meaning of the word "עקב" (because) is "heel"; because Avraham had such self-sacrifice, even his **heel** (the most coarse and insensitive part of the human body) was sensitive to the will of Hashem.

2. Furthermore, when a Jew brings out his ability for self-sacrifice by revealing his *yechidah*, it's **impossible** for his animal soul to create any opposition. When a person's motivation is based on intellect, or even an intellectually-justifiable level of holiness, it's always possible that there's a counter-argument that will be able to convince him otherwise. However, when a person's commitment is based on the essence of his soul, there's no opportunity to negotiate.
3. Not only is it impossible for a person's animal soul to oppose a Jew's self-sacrifice; the revelation of the *yechidah* even **transforms** the animal soul's coarse and selfish desires into a deep yearning for G-dliness.

Based on all the above, we can now answer the questions from the beginning of the *ma'amar*:

ובזה יובן מה שנרות חנוכה חלוקים מנרות המקדש הן במספרם והן בזמן הדלקתם, כי ענין חנוכה הוא העבודה דמס"נ שמצד בחינת יחידה, למעלה מהשתלשלות (שבאדם), ולכן הם ח' נרות, דמספר ח' קשור (כנ"ל ס"א) עם בחינה שלמעלה מהשתלשלות. ובדוגמת החילוק בין כנור דבית המקדש שהי' של שבעת נימין, וכנור של ימות המשיח שיהי' של שמונה נימין⁵⁵.

Even though the Chanukah menorah commemorates the miracle that happened to the menorah in the Bais HaMikdash, it has eight lights in place of the seven lights of the Bais HaMikdash (question three). This is because the whole idea of Chanukah is the revelation of self-sacrifice from the *yechidah*, which is beyond the natural limits of a Jew's intellect and emotions.

As explained above, the number eight represents something beyond the natural order. For example, the *kinor* (harp) in the Bais HaMikdash had **seven** strings, while the harp in the time of Moshiach (when the essence of Hashem will be revealed beyond the natural order) will have **eight** strings.

But isn't the Bais HaMikdash also beyond the limits of nature?

דאף שבית המקדש הוא מקום הכי מקודש שבעולם, ובפרט כנור של בית המקדש שהו"ע המשכת שם הוי', דכנור אותיות כ"ו (גימטריא דשם הוי') נר⁵⁶ (נר⁵⁷ הוי' נשמת אדם⁵⁸), מ"מ הוא רק שלימות דסדר ההשתלשלות, ולכן ה' של שבעת נימין. משא"כ בימות המשיח שיהי' גילוי שלמעלה מסדר ההשתלשלות (שם הוי' דלעילא), יהי' של שמונה נימין⁵⁹.

Even though the Bais HaMikdash is the holiest place on earth, and the *kinor* in the Bais HaMikdash represents the revelation of the name *Havayah*, nevertheless, this only represents the perfection of the natural order of creation itself – not **beyond** it. Even the revelation of *Havayah* in the Bais HaMikdash was the level of *Havayah* as it exists within the limits of creation. Therefore, the *kinor* in the Bais HaMikdash only had seven strings.

When Moshiach comes there will be a revelation of G-dliness that is **beyond** the limits of the natural order, which is why the *kinor* will have **eight** strings.

[The word "כנור" (*kinor*, harp) can be rearranged into "כ"ו" (the number 26, the numerical equivalent of the name *Havayah*) and the word "נר" ("candle," which represents the Jewish soul). Therefore, the seven-stringed *kinor* brought the lower level of the name *Havayah*, the perfection of creation, into the soul of the Jew (into his seven *middos*), and the eight-stringed *kinor* will bring the higher level of the name *Havayah* into the soul of the Jew, which transcends the natural order of creation.]

This also explains the answer to question five: Why is the Chanukah menorah lit **after** sundown if the menorah in the Bais HaMikdash was lit **before** sundown?

וזהו גם הטעם שגרות חנוכה חלוקים מנרות המקדש גם בזמן הדלקתם, מה שמצותה של נ"ח היא משתשקע החמה, כי דוקא ע"י הגילוי (דבחינת יחידה) שלמעלה מהשתלשלות (שבאדם), מאירים גם את החושך. דלא רק שלגבי אור זה החושך אינו מעלים, אלא יתירה מזו, שהחושך נהפך לאור.

The menorah in the Bais HaMikdash had the ability to bring holiness (light) into the world, but wasn't able to transform the opposition to holiness (darkness). Therefore, it was lit during the daytime, when "darkness" does not present a challenge.

On the other hand, the Chanukah menorah represents the level of *yechidah* which is **beyond** the natural order. The opposites of darkness and light only exist within the framework of the natural order of creation. Therefore, when the *yechidah* is revealed from **beyond** the natural order of creation, not only is the darkness not able to prevent the revelation of light – the darkness itself is transformed into light (as explained previously regarding the animal soul).

The fact that the Chanukah menorah has the ability to transform the darkness into light also explains the language that the Gemara uses to describe the latest time that the menorah should be lit:

וזהו גם מה שזמנה של נ"ח הוא עד שתכלה רגל מן השוק עד דכליא ריגלא דתרמודאי, תרמודאי הם המורדים במלכות שמים (תרמודאותיות מורדת⁶⁰) והם מתעכבים בשוק⁶¹ בחינת רה"ר טורי דפרודא⁶², וע"י נ"ח נעשה כליא ריגלא דתרמודאי, דשני פירושים בזה. שהאור דנ"ח מכלה ומבטל את ריגלא דתרמודאי⁶³, ושהאור דנ"ח פועל הכליון (כליא מלשון כליון וכלות הנפש) גם בריגלא דתרמודאי, שגם המורדים יבואו לבחינת כלות הנפש⁶⁴.

The Gemara says that the Chanukah menorah can be lit from sunset "עד שתכלה רגל מן השוק" (until people are no longer found in the marketplace). The Gemara further defines this by saying that this means until "דכליא ריגלא דתרמודאי" (the *Tarmudai* are no longer present in the market). According to Rashi, the *Tarmudai* were a certain nation of people who would make their living by collecting small twigs and selling them for kindling wood. Merchants and shoppers would leave the market and return to their homes at the end of the day, and if they did not have enough kindling wood to light a fire, they would return to the market and purchase kindling wood from the *Tarmudai*. For this reason, the *Tarmudai* stayed later in the marketplace than anyone else.

According to Chassidus, the *Tarmudai* represent those who "rebel against the Kingdom of Heaven" (the letters of the word "תרמוד" (*Tarmud*) can be rearranged to spell "מורדת" ([she] rebels). Because they exist in a state of rebellion against Hashem, they remain in the "רשות הרבים" (public domain), which represents the "שוק" (marketplace), in contrast to the "רשות היחיד" (private domain).

In *halachic* terms, these two domains are relevant to concepts such as transferring objects from one domain to another on Shabbos.

According to Chassidus, the "רשות היחיד" (private domain) represents the domain of holiness; since in truth the world is an expression of the unity (אחדות) of Hashem, holiness expresses this truth and is therefore called "רשות היחיד" (private domain). On the other hand, the "רשות הרבים" (public domain) represents the domain of *kelipah*, the concealment of and opposition to holiness. Whereas the private domain expresses the singularity (יחיד) of Hashem's existence, the public domain conceals this truth and attempts to claim that there are multiple (רבים) existences (which are not dependent on Hashem) and not everything is part of Hashem's unity. Another term for the public domain is the "טורי דפרודא" (mountains of separation); "mountains" represent the inflated sense of self that is caused by seeing one's own existence as "separate" from Hashem.

Based on this background, Chassidus provides an alternate reading of the Gemara. On a simple level, the Gemara explains the **time** of lighting as "from when the sun sets until people (the *Tarmudai*) are no longer found in the marketplace." However, the word "תכלה" or "כליא" means "cease to be found [in the marketplace]," but can also be translated as "destroyed" or "expired."

Based on the first alternate translation of "destroyed," we could translate the Gemara to say that the Chanukah menorah should be lit, "starting at sundown, until those who rebel against the Kingdom of Heaven (*Tarmudai*) have been destroyed." According to this translation, the Chanukah menorah has the power to **destroy** the forces of darkness that oppose the truth of holiness. (This corresponds to the second impact of the revelation of the *yechidah* described above – that it's impossible for the animal soul to create any opposition.)

However, a reading based on the second alternate translation of "כליא" as "expired" reveals an even deeper impact. After the

Chanukah menorah "destroys" the negative impact of the forces that oppose holiness, it is able to bring them to the level of "כלות הנפש" (*k'los ha'nefesh*, expiry of the soul), a yearning for G-dliness that is so intense that the soul is no longer able to resist returning to its Maker. According to this explanation, we would translate the Gemara to say that the Chanukah menorah should be lit, "starting at sundown, until those who rebel against the Kingdom of Heaven (*Tarmudai*) come to a level of *k'los ha'nefesh* (expiry of the soul)." (This corresponds to the third impact of the revelation of the *yechidah* described above – that it transforms the animal soul's coarse and selfish desires into a deep yearning for G-dliness.)

Based on all the above, we can also understand how the Chanukah menorah is connected to the bulls of Sukkos (question one):

ח) וע"פ כל הנ"ל יובן הפערגלייך דנרות חנוכה לסוכות ולפרי החג, כי ענין סוכות (וגם ענין פרי החג) הוא התגלות המקיפים⁶⁵, בדוגמת סוכה כפשוטה שמקפת על האדם. ובשמיני דסוכות נמשכים המקיפים ונעצרים גם בפנימיות, בדוגמת העבודה דמס"נ (דחנוכה) שפועלת (כנ"ל) וחודרת בכל כחות הנפש. וזהו מה ששניהם (סוכות וחנוכה) שמונה ימים, דמספר שמונה הוא א' ז', שהא' (שלמעלה מהשתלשלות) נמשך בז' (השתלשלות⁶⁶).

First, the *ma'amar* explains the general connection between Chanukah and Sukkos:

Just as a sukkah physically surrounds a person and is not tailored to "fit" the individual, the holiday of Sukkos reveals a level of G-dliness (*makif*) that is not tailored to the limitations of creation. On the eighth day of Sukkos, *Shmini Atzeres*, the *makif* of Sukkos is revealed in a way that it is able to become part of the limited world. Just like on the eighth day of Sukkos a revelation from beyond the limits of creation is able to impact the limited aspect of creation, so too the

self-sacrifice of Chanukah affects every aspect of the person, up to and including the faculty of action. (This corresponds to the first impact of the revelation of the *yechidah* described above – that it impacts every aspect of a person's being).

Because they are both capable of having this type of impact, they are both expressed as eight-day holidays; the seven days of the natural order plus the additional level above the natural order of creation which affects every aspect of the other seven days.

Based on the two-step impact that Chanukah has on the *Tarmudai* (as explained above), we can also understand the connection between the Chanukah menorah and the seventy bulls of Sukkos:

וכמו שנ"ח פועל גם בריגלא דתרמודאי בשני הענינים, שבתחילה הוא מכלה ומבטל אותם ואח"כ פועל בהם שגם הם יהפכו לקדושה, עד"ז הוא גם בהקרבת ע' פרי החג שכנגד שבעים אומות העולם⁶⁷, שבתחילה פועלת ההקרבה שהאומות יהיו פוחתים והולכים, ואח"כ פועלת בהם שגם הם יסייעו לישראל, כמאמר רז"ל⁶⁸ אילו היו אומות העולם יודעים מה הי' המקדש יפה להם קסטריות⁶⁹ היו מקיפים אותו כדי לשומרם כו'.

Just like the Chanukah menorah is first able to eliminate the negative impact of the forces opposing holiness and then is able to transform them into a positive force **supporting** holiness, the sacrifice of the seventy bulls on Sukkos has a similar effect on the nations of the world.

First, the sacrifice of the seventy bulls (which starts with thirteen on the first day of Sukkos and decreases by one each day) **weakens** the negative influence of the nations of the world. Then, after the negative forces have been weakened, it **transforms** the nations into a strong force for holiness that assists the Jews in their service of Hashem. This is why the Midrash says that, "If the nations of the

world knew how beneficial the Bais HaMikdash was for them, they would have surrounded it with forts to protect it!"

By transforming the nations of the world, this actually brings about a greater level of holiness in the Bais HaMikdash:

דע"י שפועלים בהם הענין דאתהפכא, מיתוסף על ידם סיוע (גם) בקדושה, שמירת המקדש⁷⁰. וע"ד שיהי' לע"ל, כאשר אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד⁷¹, הנה אז ועמדו זרים ורעו צאנכם⁷². וע"ד הקרבת הע' פרים שכנגד ע' האומות, ועד שע"י ומצד האומות ניתוסף (בשמיני) קרבן לבני ישראל בבית המקדש.

As explained by the Rambam, the purpose of guarding the Bais HaMikdash is not to protect it from the enemy. Rather, the presence of guards adds to the honor of the Bais HaMikdash; the fact that it is precious enough to be guarded indicates the level of honor we have for it. Therefore, when the nations of the world "surround it with forts," this adds to the honor and holiness of the Bais HaMikdash itself.

Similarly, when Moshiach comes and Hashem will "transform the nations... and they will serve Him together," the nations will assist the Jews when "strangers will arise and pasture your sheep."

We also see this pattern reflected in the bulls of Sukkos; because of the seventy bulls brought on Sukkos the Jews have an additional sacrifice added for them on the day of Shmini Atzeres. The Gemara compares this to a king who asks all his subjects (all the nations of the world) to make him a banquet; after the banquet is over, he asks his beloved friend to make him a small private meal so they can spend some time together. After the seventy bulls of Sukkos transform the seventy nations, the Jews are able to reach an even higher level of holiness (a "private meal" with the King) on Shmini Atzeres.

Above, we explained that "darkness" refers to the Greeks. In a broader sense, however, "darkness" refers to the entire exile:

ט) **והנה** הענין דמשתשקע החמה קאי ביחוד על חושך הגלות⁷³, ובפרט החושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא. וזוהי ההוראה דנ"ח לכאו"א בזמן הגלות, שהכוונה דחושך הגלות הוא בכדי לעורר העבודה דמס"נ, ועי"ז מתברר החושך ונהפך לאור. וע"י צירוף עבודת כאו"א מבנ"י יחד, עכ"פ רובם (דרובו ככול⁷⁴), ואפילו ע"י מצוה אחת של אחד מישראל, הן במעשה הן בדיבור והן במחשבה, הוא מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגורם לו ולהם תשועה והצלה.⁷⁵

Because exile conceals the revelation of G-dliness, the entire exile – especially the intense darkness just before the coming of Moshiach – is referred to as the darkness "after the setting of the sun" (the time to light the Chanukah menorah). Just like the darkness of Chanukah (the Greeks) enabled the Jews to reveal their *yechidah* and transform the darkness into holiness, so too the purpose of the darkness of the **entire exile** is to enable the Jews to reveal their *yechidah* and reach a commitment to Hashem that is beyond all limitations. This transforms the darkness of exile into light; meaning, it shows that Hashem's intent behind the state of exile is only to enable us to reach an even deeper connection to Him and reveal His essence within the lowest part of creation.

By all the Jews joining together, or even a majority of the Jews, or even a **single Jew**, to transform the darkness of exile into light, this can bring redemption to both the individual and the entire world.

While this is true with every mitzvah, it's **especially** relevant to the mitzvah of lighting the Chanukah menorah:

י"ד) **ועאכו"כ** ע"י ההוספה בקיום מצות נר חנוכה, שמצוה זו שייכת במיוחד להישועה וההצלה, הגאולה שתהי' ע"י משיח, מכיון שמשיח, וכן אליהו מבשר הגאולה⁷⁶, הם מהשמונה נסיכי אדם⁷⁷, ענין

שמונה נרות דחנוכה⁷⁸. ועוד ענין בהשייכות המיוחדת דנרות חנוכה לגאולה העתידה, דכמו שנרות חנוכה אין בטלין לעולם⁷⁹, כן גם גאולה העתידה תהי' גאולה נצחית שאין שייך שיהי' אחרי' גלות⁸⁰, וכן בית המקדש השלישי הוא בית נצח⁸¹ שאינו בטל לעולם, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובקרוב ממש.

The ultimate redemption of Moshiach, as well as Eliyahu who will announce the redemption, is specifically connected to the Chanukah menorah. Eliyahu and Moshiach are two of the "eight anointed men" (mentioned in Gemara Sukkah explaining a verse from the prophet Michah) who bring a revelation of *makif* into the world – just like the eight branches of the Chanukah menorah bring the level of *makif* into the natural order of creation.

Additionally, just like the menorah is eternal (even after the destruction of the Bais HaMikdash the lighting of the menorah was continued through the holiday of Chanukah), the final redemption through Moshiach will be an eternal redemption that can never be interrupted with another exile (because the forces against holiness which are the cause of exile will be transformed forever). So too, the Third Bais HaMikdash will be an everlasting structure that will never be destroyed.

And this will all happen with the coming of our righteous Moshiach, may he come and redeem us and bring us to *Eretz Yisroel* immediately!

(* יצא לאור בקונטרס חנוכה - תשמ"ז, לקראת ימי החנוכה . . מאמר זה ו(המשכו) ד"ה מצותה משתשקע החמה (לקמן ע' קסט ואילך . . (ערב חנוכה, תהא זו שנת משיח).

(1) שבת כא, ב.

(2) תו"א מקץ ד"ה זה לב, ד.

מוצאי ש"פ מקץ, שבת חנוכה, ה'תשל"ח

- 3) באוה"ת חנוכה כרך ה סד"ה מצותה משתשקע החמה (תתקמב, ב). ועד"ז הוא ברד"ה מצותה תרנ"ד (ע' צז).
- 4) אוה"ת חנוכה ד"ה זה (דש, ב). שם כרך ז ד"ה לה"ע חנוכה (תתתסב, א-ב). ד"ה בכ"ה בכסלו תר"ס (ע' סג, עו).
- 5) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ד"ה הנ"ל תר"ס שם.
- 6) כמו שמדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה מאי חנוכה ה'תש"א (ע' 59). עיי"ש.
- 7) ויתירה מזו, שמקומו של המזבח (החיצון, שעליו הקריבו הקרבנות) הוא "לפני האולם" (מחוץ לקודש), משא"כ המנורה היתה "בתוך הקודש" (רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ו).
- 8) ראה בארוכה תו"ח תרומה תמד, ב ואילך [בהוצאה החדשה - ח"ב שה, ב ואילך]. ספר המצוות להצ"צ מצות בנין מקדש פ"ב (דרמ"צ פו, ב).
- 9) פרש"י ר"פ בהעלותך. תנחומא בהעלותך ה. במדב"ר פט"ו, ו.
- 10) רד"ה מצותה משתשקע החמה באוה"ת שם כרך ה (תתקמ, ב). רד"ה זה תרע"ח (ע' קיב). וראה רד"ה זה דזאת חנוכה ה'תשל"ח (לקמן ע' קסט). וש"נ.
- 11) ראה לחם משנה הל' תפלה פ"ג ה"ב: הקטורת שהיו מקטירין אחר התמיד (של בין הערביים) . . . ה' כלה ב"א שעות חסר רביע. ונמצא, שזהו גם הזמן דנרות שה' לאחרי הקטורת (פסחים נט, א. רמב"ם הל' ק"פ פ"א ה"ד).
- 12) פסחים ל, ב. וש"נ.
- 13) אוה"ת ד"ה הנ"ל. ד"ה הנ"ל ה'תשל"ח (לקמן ע' קסט ואילך). וש"נ.
- 14) להעיר מדרשת חז"ל "וחושך זה גלות יון" - ב"ר פ"ב, ד. ועד"ז הוא שם פמ"ד, יז. ויק"ר פי"ג, ה. ועוד.
- 15) תשא ל, כה.
- 16) תו"א מקץ ד"ה כי אתה נרי מ, ד. אוה"ת חנוכה ד"ה זה ס"ו (שכג, סע"ב). ועוד.
- 17) זח"ג צד, ב.
- 18) ראה שמו"ר רפ"ו. דב"ר פ"ז, ג.
- 19) ראה אוה"ת חנוכה כרך ה ד"ה ברוך שעשה נסים ס"ד (תתקסא, ב). המשך מים רבים תרל"ו פמ"ה (ע' נב).
- 20) רק דרגא אחת למטה מדרגת הקדושה דקודש הקדשים (כלים פ"א מ"ט. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הכ"א).
- 21) נוסח הודאת "ועל הנסים" דחנוכה.

ד"ה תנו רבנן מצות נר חנוכה, תשל"ח

(22) ראה מאירי שבת כא, ב. פר"ח לשו"ע או"ח הל' חנוכה סתר"ע. שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב (יז, ב). פנ"ג (כב, א). ד"ה (כתיב) כי אתה נרי פט"ז ורפי"ז (מב, א). וראה רד"ה ואתה ברחמיך הרבים תרפ"ד (ע' קנז).

(23) שבת שם. בגמרא שם: מונח. אבל כ"ה גם בטור או"ח הל' חנוכה סתר"ע. וראה ב"ח שם ד"ה ה"ג.

(24) לשון הכתוב - תהלים קלט, יב.

(25) שמואל-ב כב, כט.

(26) תנ"א מקץ ד"ה זה לד, א. ד"ה כי אתה נרי מא, א. שם, ג. ועם הגהות - באוה"ת ד"ה זה ס"ז (שכה, ב). שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו ספנ"ב. ד"ה (כתיב) כי אתה נרי ספי"ח. שם פי"ט. ד"ה נר חנוכה מצוה להניחה עטר"ת (ע' קמח).

(27) לשון הגמרא - שבת שם.

(28) ד"ה הנ"ל עטר"ת שם.

(29) ד"ה מאי חנוכה ה'תש"א (סה"מ תש"א ע' 59 ואילך).

(30) ראה לבוש וט"ז או"ח הל' חנוכה סתר"ע סק"ג.

(31) להעיר גם מהמסופר במדרשי חז"ל (שבהערה 14) שאמרו "כתבו לכם כו' שאין לכם חלק באלקי ישראל. "ואין סתירה לזה ממ"ש הרמב"ם (ריש הל' חנוכה) "ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות" (ומהידוע (מגילת אנטיוכס) שגזרו על מילה חודש ושבת) - דיש לומר, שהתחלת ועיקר המלחמה היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, "ומזה נשתלשלו אח"כ הגזירות על קיום התומ"צ בפועל. וכהסדר בלשון הרמב"ם "בטלו דתם (ואח"כ) ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות."

או יש לומר, שבנוגע לזמן בפועל ה' הסדר להיפך, מן הקל אל הכבד: דתחילה גזרו על תומ"צ בפועל, ואח"כ גזירה קשה יותר - על עצם הדת (ומה שהרמב"ם מקדים "בטלו דתם" - כי זה ה' עיקר המכוון שלהם).

(32) ד"ה מאי חנוכה הנ"ל. וראה גם ד"ה זה בסה"מ אידיש פ"ב (ע' 185). "היום יום" ב טבת, ז' חנוכה.

(33) ואתחנן ד, ו.

(34) וכן לאידך, שהסכימו גם על קיום המצוות דחוקים, מצד זה שהשכל מחייב שישנם ענינים שלמעלה מהשכל, והתנגדותם (גם למצוות אלו) היתה רק שלא יקיימו אותם מצד זה שהם "רצונך" - ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 815.

(35) ד"ה למען דעת תר"צ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א). הוי' לי בעוזרי תרפ"ז פ"ג (סה"מ תרפ"ז ע' רג). סה"מ אידיש ע' 46. ד"ה מאי חנוכה הנ"ל ספ"א. ד"ה זה בסה"מ אידיש שם. ועוד.

(36) תניא רפמ"א.

(37) ראה לקו"ת שלח מ, א. ובארוכה עטרת ראש דרוש לעשי"ת נז, א. נט, ב.

(38) המשך תרס"ו ע' סז. שם ריש ע' תקכב. ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיב, א). ובכ"מ.

(39) וגם לאחרי שנתלבש הרצון בטעם, נשאר הוא במהותו ובפשיטותו (ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד שם).

(40) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י. תניא פ"ב. שעהיוה"א פ"ח. ובכ"מ.

(41) סי"ט (קכח, א).

(42) ראה מו"נ ח"ג פכ"ו.

(43) ועפ"ז יובן מה שמובא בד"ה מאי חנוכה (תש"א ודסה"מ אידיש) שגם המצוות דעדות ומשפטים צריך לקיים "לפי שהם מצות הוי", - כי גם זה נוגע להביאור ד"להעבירם מחוקי רצונך", כבפנים.

(44) ד"ה מאי חנוכה ה'תש"א רפ"ב.

(45) שערי אורה שער החנוכה ד"ה כי אתה נרי פט"ז (מב, א). וראה גם תו"א ד"ה זה מא, א. ובכ"מ.

(46) ראה קונטרס העבודה פ"ה (ע' 30) ובכ"מ, שהרצון דבחינת מקיף דחיל, עם היותו רצון עצמי שלמעלה מטו"ד, התעוררותו הוא ע"י ההתבוננות.

(47) תניא ספ"ח. ובכ"מ.

(48) קונטרס העבודה שם.

(49) שערי אורה שם פי"ז (מב, ב).

(50) ראה גם שערי אורה שם ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב (יז, ב). ד"ה זה תר"ס (ע' עה). ועוד.

(51) תולדות כו, ה.

(52) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר - נדפס ב"התמים" חוברת ו ע' נב [רצג, ד]. אגרות-קודש שלו ח"ג ע' תקסג. שיחת י"ב תמוז תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 253 [סה"ש תרצ"ט ע' 345]).

(53) ראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי פ"ט (שערי תשובה ח"א שער התפלה נד, סע"ב ואילך).

(54) קונטרס העבודה שם (ע' 32).

(55) ערכין יג, ב.

ד"ה תנו רבנן מצות נר חנוכה, תשל"ח

- (56) תקו"ז תכ"א (גב, א)*. פרדס שער ערכי הכינויים ערך כנור. מאו"א כ, לה. הובא בלקו"ת וסה"מ תרכ"ט דלהלן.
- (57) משלי כ, כז.
- (58) ראה לקו"ת תזריע כא, ד.
- (59) לקו"ת שם. סד"ה א"ר זירא פתילות ושמנים תרכ"ט (ע' יא-יב). ד"ה נר חנוכה מצוה להניחה עטר"ת (ע' קמח). תרפ"ה (ע' קה).
- (60) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קח, א). קה"י ערך תרמוד.
- (61) פרש"י שבת כא, ב (ד"ה רגלא דתרמודאי).
- (62) אוה"ת חנוכה שבהערה 3 ס"ד (תתקמא, ב). ד"ה מצוה ה'תשל"ח (לקמן ריש ע' קע) ס"א וש"נ.
- (63) אוה"ת שם סוף סעיף ה וריש סעיף ח (תתקמב, א). ד"ה הנ"ל ה'תשל"ח שם וש"נ.
- (64) ד"ה מצוה תר"ל (ע' מז), תרנ"ד (ע' קג), תרע"ח (ע' קיח). ד"ה הנ"ל ה'תשל"ח שם וש"נ.
- (65) תו"א מקץ ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה כו' לד, א-ב. סהמ"צ להצ"צ מצות נר חנוכה (דרמ"צ עד, ב).
- (66) לקו"ת שמע"צ פח, ב. אוה"ת חנוכה שם ד"ה ברוך שעשה נסים סוס"ד (תתקסב, א). וראה גם שם תתקסו, ב.
- (67) סוכה נה, ב. במדב"ר פכ"א, כד. פרש"י עה"פ פינחס כט, יח. שם, לה.
- (*) ב"יאיר נתיב "למאו"א שבפנים, ובלקו"ת שבפנים": ת"ז תיקון כ, "והוא ע"פ דפוס אמשטרדם תקכ"ח.
- (68) במדב"ר פ"א, ג. וראה גם ויק"ר פ"א, יא. שהש"ר פ"ב, ג (ה).
- (69) גזוזטראות (פ' וגירסת הערוך, הובא במת"כ לויק"ר ובמדב"ר שם), או מצור למחנה של אנשי מלחמה (פ' מהרז"ו לויק"ר שם).
- (70) להעיר דשמירת המקדש היא (גם) כבוד המקדש (רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ח. אלא ששם בשמירתו בפנים, משא"כ דאו"ה הנ"ל).
- (71) צפני' ג, ט.
- (72) ישעי' סא, ה.
- (73) המשך מצה זו תר"ם בסופו (פס"ד. וראה גם שם פנ"ט).
- (74) נזיר מב, רע"א. וש"נ.
- (75) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד, מקידושין מ, ריש ע"ב.

(76) פרש"י בחוקותי כו, מב. וראה תיב"ע וארא ו, ח. יל"ש ר"פ פנחס. רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ב.

(77) מיכה ה, ד. סוכה נב, ב.

(78) תו"א שם לג, סע"ג ואילך.

(79) תנחומא בהעלותך ה. במדב"ר פט"ו, ו - ע"פ רמב"ן ר"פ בהעלותך.

(80) מכילתא עה"פ בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב. ובפע"ח סוף שער החנוכה: לעתיד לבוא . . יהי' גאולה נצחיית וקיימת.

(81) זהר ח"ג רכא, א. ח"א כח, א.

ב"ה

לע"נ

הרה"ח הרה"ת אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

ר' דניאל יצחק ע"ה

בן יבלחט"א ר' אפרים שליט"א

מאסקאוויץ

שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע

למדינת אילינוי

גלב"ע ב' אדר שני ה'תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה



DEDICATED IN MEMORY OF

RABBI DANIEL ז"ל MOSCOWITZ

LUBAVITCH CHABAD OF ILLINOIS

REGIONAL DIRECTOR



וְאֲנִי דָנִיֵּאל נְהַיֵּיתִי... וְאָקוּם וְאֶעֱשֶׂה אֶת מְלַאכַת הַמֶּלֶךְ

AND I, DANIEL ... ROSE AND DID THE KING'S WORK

(DANIEL 8:27)